Kihelkonda kuuluvaist v a l d a d e s t on algusest saadik iseseisvaks jäänud Ahja ja Rasina, kuna teised praegused vallad on sündinud läinud aastasaja lõpul endiste kogukondade ühendamisest. Nimelt ühendati praegune Kastre-Võnnu vald Võnnu endise kirikumõisa, Kurista ja Kastre kogukonnast, praegune Mäksa vald — end. Mäksa, Poka, Kaagvere ja Sarakuste kogukonnast, praegune Vastse-Kuuste vald — end. Vastse-Kuuste ja Kiidjärve kogukonnast. Haaslava vallast kuulub kihelkonda ainult osa.

U u e m a a j a s ü n d m u s e d on arenenud ja läinud võrdlemisi rahulikult. 1905. aastal peeti siin, nagu mujalgi, koosolekuid, kus harutati enesekaitseks sõjariistade muretsemise küsimust, nõuti ka kõrtside sulgemist, teedetegemise korra muutmist jne.

Karistussalgad siia ei ulatunud. Mööda minnes olgu mainitud, et 1910. a. ümber toodi Lõuna-Venemaa saksa asundusist 5 perekonda asunikke Mäksa mõisa töölisiks, kellest siin veel praegu 3 eestistunud perekonda. 1917. aasta sündmused läksid harilikku teed ja sellele järgneval Saksa okupatsiooni ajal oli samuti rahulik. Vabadussõja alul olid Eesti vägedel sissetungivate punase väe salkadega siin kokkupõrked, nagu Kärsa, Rasina ja Koorvere külas ning Vastse-Kuuste vallamaja ja mõisa juures. Rüüstamise tagajärjel kannatas mõisaist kõige enam Ahja; teised, nagu Kurista, Kastre, Mäksa, Vastse-Kuuste, ja talud vähem. Võib siiski öelda, et sõjategevus ei jätnud sügavamaid jälgi.

**Koolid** said alguse 1765. a. patendi (käskkirja) põhjal; revideerimisel 1786. a. öeldakse töötavat: Kiidjärve, Lootvina, Haaslava (Sillaotsa), Kurista, Sarakuste, Leevi, Kaagvere, Võõbste, Ahunapalu (Peravallas), Piirisaare, Rasina, Lääniste ja Kärsa kool, kuna kiriku juures oleva köstrikooli kohta teateid on juba varemalt. Kuni 1841. a. on mainitud koolidele juurde tulnud: Ahja-Mõtsküla, Looritse-Mõtsküla, Pedaspää, Valgesoo, Hammaste, Terikeste, Võnnu, Kriimani, Tamme, Poka ja Laane, nii et sest ajast kihelkonnas vahet pidamata töötavad 24 külakooli. 1811. a. asutatakse kihelkonna-kool, mis aga hiljemini seisma jääb ja alles 1847. aastast alates vahet pidamata tegevusse jääb. Peale nende saab kihelkond 1876. a. kohalikkude mõisnikkude eestvõttel ja toetusel tütarlaste-erakooli, mis on perenaiste kutsekooliks. Läinud aastasaja lõpul ühendatakse Kriimani kool Haaslava-Sillaotsa kooliga ja jääb seisma Poka kool. 1878. a. asutatakse Kärsale õigeusu kihelkonna-kool ja venestus suleb 1892. a. tütarlaste erakooli, mille kirikuõpetaja Vares ometi perenaiste-kursuste nime all Põllutöö-ministeeriumi loaga hiljemini suutis uuesti käima panna. Tütarlaste-kool ühendati 1918. a. poeglaste kihelkonna-kooliga. 1919. a. moodustatakse kihelkonna-kool 6-kl. kõrgemaks algkooliks. 1920. a. asutatakse Mäksa mõisa härrastemajja uus 4-kl. kool, mis 1922. a. üle viiakse Aru mõisa. 1921. a. ühendatakse Võnnu kool kihelkonna-kooliga ja Hammaste kool — Kurista kooliga; viimane tähendatud kool viiakse üle Issaku mõisa härrastemajja.